

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Robert Stefanicki

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa E.W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej we Wrocławiu
o odprawę pieniężną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 stycznia 2024 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze
z dnia 8 marca 2022 r., sygn. akt VII Pa 35/21 VII Pz 21/21,

**I. uchyla zaskarżony wyrok w części, tj. co do pkt I i w tym
zakresie sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze
do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego,**

II. odrzuca skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.

D.S.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 września 2021 r. (sygn. akt IV P 29/21) w sprawie o odprawę z powództwa E. W. przeciwko Skarbowi Państwa – Izbie Administracji Skarbowej we Wrocławiu i Izbie Administracji Skarbowej we Wrocławiu Sąd Rejonowy w Lubaniu IV Wydział Pracy:

1. powództwo wobec pozwanego Skarbu Państwa – Izbie Administracji Skarbowej We Wrocławiu oddalił;
2. nie obciążył powódki E. W. kosztami postępowania wobec pozwanego Skarbu Państwa – Izbie Administracji Skarbowej we Wrocławiu;
3. powództwo wobec Izby Administracji Skarbowej we Wrocławiu odrzucił;
4. nie obciążył powódki E. W. kosztami postępowania wobec pozwanego Izby Administracji Skarbowej we Wrocławiu.

Na skutek apelacji powódki, a także zażalenia pozwanego Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej we Wrocławiu co do postanowienia zawartego w pkt II zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 marca 2022 r. [sygn. akt VII Pa 35/21 (V II Pz 21/21)] oddalił apelację powódki (pkt I), oddalił zażalenia pozwanego (pkt II) oraz nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej w instancji odwoławczej.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle ostatecznie ukształtowanego orzecznictwa sądów administracyjnych, których przytoczenie znalazło się także w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego i zgodnie z tym jak prawidłowo przyjął Sąd Rejonowy, że powódka nie ma prawa do odprawy pieniężnej, na podstawie art. 170 ust. 4 przepisów ustawy wprowadzającej KAS, zgodnie z którym w przypadku, o którym mowa w ust. 1 (a więc wygaśnięcie wobec braku propozycji kontynuacji stosunku służby, bądź stosunku pracy albo wobec nieprzyjęcia zaproponowanych warunków) pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3.

Sąd II instancji zwrócił także uwagę, że przepis art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS dotyczy:

1. osób będących pracownikami służby cywilnej, do których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej,
2. pracowników spoza służby cywilnej, do których mają zastosowanie przepisy ustawy o pracownikach urzędów państwowych, oraz
3. funkcjonariuszy służby celno-skarbowej (do 1 marca 2017 r. funkcjonariusze służby celnej).

Regulacje prawne dotyczące funkcjonariuszy zawierała ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, obecnie zaś obowiązuje w tej kwestii ustawa o KAS. W obu tych aktach prawnych występuje pojęcie „zniesienie jednostki organizacyjnej”. Dlatego też, skoro nie doszło do wygaśnięcia stosunku służby w rozumieniu art. 170 ust. 1 ustawy wprowadzającej KAS, powódka nie nabyła prawa do odprawy, zgodnie z art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS, jak prawidłowo przyjął Sąd Rejonowy, a tym samym pierwszy zarzut apelacyjny jest chybiony.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługiwał na uwzględnienie także zarzut zawarty w punkcie II apelacji, a odnoszący się do naruszenia przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to: art. 233 k.p.c. przez nieuwzględnienie zeznań powódki E. W.. A także art. 228 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. przez wybiórcze odniesienie się do wskazanych orzeczeń Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i sądów powszechnych. Jak również naruszenie przepisów postępowania, a w szczególności art. 228 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. w zw. z art. 365 § 1 k.p.c. przez błędne ustalenie, że tzw. przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy stanowi jednolity proces, a funkcjonariusze formacji mundurowej przez przyjęcie propozycji pracy zgodzili się na utratę uprawnień o charakterze gwarancyjnym.

Sąd II instancji wskazał, że powyższy zarzut mógłby odnieść skutek jedynie wówczas, gdyby Sąd Rejonowy dokonał wybiórczej oceny materiału dowodowego, bezpodstawnie pominałby niektóre dowody, nie wskazałby w sposób spójny powodów, dla których jednym dowodom odmówiłby wiary, a inne uznałby za wiarygodne, bądź też gdyby dokonana przez Sąd I instancji ocena całokształtu materiału dowodowego byłaby nielogiczna bądź sprzeczna z doświadczeniem życiowym. Natomiast nie można uznać, że doszło do naruszenia ww. przepisów zgłoszonych w apelacji, tylko z tej przyczyny, że zdaniem powódki Sąd Rejonowy mógł dokonać odmiennej oceny materiału dowodowego, z korzyścią dla strony apelującej.

Zdaniem Sądu odwoławczego Sąd Rejonowy dokonał analizy całego materiału dowodowego i w sposób kompleksowy ocenił zarówno dowody z dokumentów jak i osobowych źródeł dowodowych. Zeznania powódki, które zostały przytoczone w apelacji w oparciu o przytoczone orzecznictwo judykatury, nie

pozwalają na zmianę ustaleń faktycznych i nie wpływają na ostateczną ocenę, że nie doszło do przekształcenia służby powódki w stosunek pracy.

Sąd Okręgowy odniósł się także do kolejnego zarzutu zawartego w punkcie III apelacji, który powódka również oparła o naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 171 ust. 2 przepisów wprowadzających KAS i art. 250 ust. 4 ustawy o KAS w związku z art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS i w związku z art. 250 ust. od 1 do 3 KAS oraz art. 174 ust. 12 KAS w związku z art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS przez ich niewłaściwe zastosowanie.

Zgodnie z ww. art. 250 ust. 4 ustawy KAS, obowiązującej od dnia 1 marca 2017 r., funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej KAS, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3. Jednak do sytuacji prawnej powódki nie ma zastosowania przedmiotowy artykuł, ponieważ przepis ten dotyczy funkcjonariuszy zwolnionych ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją nowoutworzonych jednostek organizacyjnych KAS, a nie funkcjonariuszy, których stosunki służbowe wygasły lub uległy przekształceniu na podstawie art. 170 ustawy wprowadzającej KAS.

Jak zostało wskazane wyżej, powódka jako funkcjonariusz Służby Celnej otrzymała w dniu 31 maja 2017 r. od dyrektora Izby Administracji Skarbowej we Wrocławiu pisemną propozycję określającą nowe warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej, na podstawie art. 170 ust. 2 ustawy wprowadzającej KAS i propozycję przyjęła, w związku z powyższym od dnia 1 czerwca 2017 r. stała się pracownikiem cywilnym. Powódka nie kwestionowała przedłożonej jej propozycji zatrudnienia na drodze sądowej, co oznacza że wyraziła zgodę na kontynuowanie zatrudnienia na warunkach stosunku pracy. W takiej sytuacji nie ma do niej zastosowania przepis art. 170 ust. 1, 3 i 4 ustawy wprowadzającej KAS. Ten dotyczy wyłącznie tych funkcjonariuszy, którzy nie otrzymali pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia oraz tych, którzy złożyli oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby. Tylko taki sposób wygaśnięcia stosunku służbowego funkcjonariusza zgodnie z art. 170 ust. 3 ustawy wprowadzającej KAS traktuje się jak zwolnienie ze służby, które zgodnie z art. 170 ust. 4 przedmiotowej ustawy, daje prawo do odprawy w związku z wygaśnięciem dotychczasowego stosunku służby.

Sąd odwoławczy zaznaczył też, jak słusznie wskazał Sąd I instancji, iż wiąże się to z celem, jakemu ma służyć odprawa. Odprawa jest świadczeniem, które ma rekompensować utratę pracy, a powódka tej pracy nie straciła, gdyż kontynuowała zatrudnienie w ramach pracowniczego stosunku.

Sąd odwoławczy uznał zatem, że dokonana przez Sąd Rejonowy ocena okoliczności faktycznych rozpoznawanej sprawy, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, jest trafna i nie narusza żadnych przepisów prawa, a argumenty podniesione w apelacji oceny tej nie zdołały skutecznie podważyć.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wniosła odwołująca, zaskarżając wyrok ten w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 398³ § 1 pkt. 1 k.p.c.) a to:

1. art. 163 ust. 4 u.s.c. w zw. z art. 78 u.s.c., art. 82 u.s.c, art. 87 u.s.c, art. 91 u.s.c., art. 96 u.s.c, art. 98 u.s.c., art. 101 u.s.c., art. art. 104 u.s.c., art. 105 u.s.c. art. 125 u.s.c. w zw. z art. 165 ust. 3 ustawy wprowadzającej KAS, art. 153 KAS, art. 154 KAS, art. 158 KAS i art. 176 KAS przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w dniu 1 marca 2017 r. wraz z utratą mocy ustawy o Służbie Celnej i likwidacją Służby Celnej, a zarazem wejściem w życie dnia 1 marca 2017 r. przepisów ustawy przepisy wprowadzające Krajową Administrację Skarbową i ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej, było dopuszczalne przekształcenie z mocy prawa (*ex lege* - bez zgody funkcjonariusza) stosunku służby w likwidowanej Służbie Celnej w stosunek służby w nowo powołanej formacji Służbie Celno-Skarbowej, gdy tymczasem żaden przepis ustawy o Służbie Celnej nie przewiduje takiego rozwiązania, zatem w dniu 1 marca 2017 r. powódka E. W. została zwolniona ze Służby Celnej (w związku z likwidacją tej formacji), i nawiązała stosunek służby w Służbie Celno-Skarbowej (w sposób wadliwy, albowiem z mocy prawa, bez zgody lub wniosku funkcjonariusza i bez prawa wniesienia odwołania (czego nie przewidują przepisy ustawy o KAS m.in. art. 153 KA.S., art. 154 KAS, wręcz art. 176 KAS przewiduje, że funkcjonariusz innej służby mundurowej może być przeniesiony do Służby Celno-Skarbowej jedynie na wniosek i po uzyskaniu zgody odpowiedniego przełożonego), na okres zaledwie 3 miesiące do dnia 1 czerwca 2017 r., po którym to okresie została zwolniona z ww. nowo utworzonej formacji mundurowej na gruncie przepisów ustawy wprowadzającej KAS i ustawy o KAS, przez złożenie tzw. propozycji pracy, w efekcie powódka w dniu 1 marca 2017 r. spełniała wszystkie określone w art. 163 ust. 4 u.s.c. przesłanki do otrzymania odprawy. Poza tym uregulowanie ustawowe, na mocy którego dochodzi do zmiany formacji mundurowej,

w której obywatel pełni służbę *ex lege*, nie spełnia standardu zgodności z art. 8, art. 24 i art. 65 Konstytucji RP (wolności wyboru zawodu i miejsca wykonywania pracy, a także ochrony stosunku służby);

2. naruszenie art. 163 ust. 4 u.s.c. w zw. z art. 159 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 1, art. 2, art. 7, art. 8, art. 32, art. 60 Konstytucji RP, przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zgodne z prawem jest zróżnicowanie uprawnień zwalnianych funkcjonariuszy Służby Celnej (w wyniku przekształcenia *ex lege* Służby Celno-Skarbowej) w zależności od tego czy po zwolnieniu ze służby otrzymali tzw. propozycję pracy (przy zastosowaniu nieznaney polskiemu prawu konstrukcji przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy) czy też przyjęcia takiej propozycji odmówili, gdy tymczasem, wszyscy funkcjonariusze (z wyjątkiem tych którzy otrzymali do dnia 31 maja 2017 r. propozycję dalszej służby w nowej formacji Służbie Celno-Skarbowej i ją przyjęli) zostali zwolnieni ze służby i w świetle przepisów art. 163 ust. 4 u.s.c. powinni otrzymać stosowną odprawę, (przy oczywistym założeniu, że art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 159 pkt 3 ustawy wprowadzającej KAS jest niezgodny z art. 2, art. 32 i art. 60 Konstytucji RP) albowiem różnicuje uprawnienia zwolnionych ze służby funkcjonariuszy (stron stosunku administracyjno-prawnego), jedynie w oparciu o następczo złożoną propozycję (np. pracy) która nie powinna mieć żadnego znaczenia, w przypadku realizacji uprawnień w związku ze zwolnieniem ze służby (zwłaszcza, że powódka legitymuje się co najmniej 10-cio letnim okresem służby w Służbie Celnej - art. 94 § 2 u.s.c.), który uprawniał ją do otrzymania odprawy w maksymalnej wysokości 6 miesięcznego uposażenia (tak też należy rozumieć konstytucyjną zasadę równości art. 32 Konstytucji RP, wyeksponowaną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. akt: III PZP 7/19, rozstrzygającej, że każdemu zwolnionemu ze służby funkcjonariuszowi należy wydać świadectwo służby). Nadto w wyroku z dnia 5 listopada 2020 r. (sygn. akt: II PK 16/19, Lex nr 3075156) Sąd Najwyższy ocenił, że art. 170 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy wprowadzającej KAS i 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 159 pkt 3 ustawy wprowadzającej KAS nie odsyłają do stosowania przepisów ustawy o Służbie Celnej (odsyłają jedynie do posługiwania się definicjami legalnymi opisanymi w ustawie o Służbie Celnej). Stąd też, na podstawie wyroku Sądu Najwyższego z dnia

5 listopada 2020 r. można przyjąć, że art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 159 pkt 3 ustawy wprowadzającej KAS jednak nie różnicuje sytuacji prawnej zwolnionych ze służby funkcjonariuszy ze względu na formę zwolnienia ze służby (i np. następnie złożoną propozycję pracy). W konsekwencji: funkcjonariusz zwolniony ze służby przez niezłożenie propozycji służby do dnia 31 maja 2017 r., a także funkcjonariusz zwolniony ze służby przez złożenie tzw. propozycji pracy do dnia 31 maja 2017 r. powinien otrzymać odprawę na gruncie art. 250 ust. 4 KAS (Zdaniem Sądu Najwyższego: „W takiej sytuacji, przepisów regulujących świadczenia należne pracownikom w związku z likwidacją urzędu oraz funkcjonariuszom w związku ze zniesieniem jednostki organizacyjnej należy poszukiwać w ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej”). Warto nadmienić, że na mocy najnowszego wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r. (sygn. akt: I PSKP 64/21), Sąd Najwyższy ocenił, że podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP);

3. naruszenie art. 11 k.p. w zw. z art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS, art. 170 ustawy wprowadzającej KAS i art. 171 ustawy wprowadzającej KAS przez błędną wykładnię i przyjęcie, że złożona funkcjonariuszowi tzw. propozycja pracy była zgodna z zasadą „swobody nawiązania stosunku pracy” a jej przyjęcie powodowało przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy, gdy tymczasem bez względu na to czy funkcjonariusz przyjął propozycję pracy czy też nie, i tak następował skutek w postaci zwolnienia ze służby (powódka do dnia 31 maja 2017 r. otrzymała tzw. propozycję pracy, którą przyjęła), z kolei w przypadku nie przyjęcia propozycji pracy, stosunek służbowy ustałby najpóźniej dnia 31 sierpnia 2017 r., nadto funkcjonariusze Służby Celnej (a następnie Służby Celno-Skarbowej) działali pod przymusem, albowiem odmowa przyjęcia propozycji pracy oznaczała utratę źródła zarobkowania, na co bezwzględnie osoby mające na utrzymaniu rodziny i stałe zobowiązania, nie mogły sobie pozwolić (z tym, że zastrzegły przy przyjęciu propozycji pracy, że będą na drodze sądowej dochodzić roszczeń ze stosunku służby). Konkludując, o zwolnieniu powódki ze służby (wbrew jej woli) rozstrzygnęła czynność Dyrektora IAS we Wrocławiu, złożona do dnia 31 maja

2017 r. tzw. propozycja pracy. Skoro funkcjonariusz nie miał żadnego wpływu na zwolnienie ze służby (art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy wprowadzającej KAS), to nie można twierdzić, że przyjmując tzw. propozycję pracy godził się na utratę uprawnień określonych w pragmatykach służbowych. Co ważne w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. (sygn. akt: III PZP 7/19) Sąd Najwyższy ocenił, że konstrukcja tzw. przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy (zwolnienia ze służby i nawiązania stosunku pracy) nie ma charakteru odnowienia (art. 506 k.c.);

4. art. 163 ust. 4 u.s.c., ewentualnie od dnia 1 marca 2017 r. naruszenie art. 250 ust. 4 KAS przez błędną wykładnię i ustalenie, że przepisy polskiego prawa przewidują jedynie odprawę emerytalno-rentową o charakterze socjalnym (kompensacyjnym), tymczasem dyspozycja art. 163 ust. 4 u.s.c. w zw. z art. 163 ust. 1-3 u.s.c. oraz dyspozycja art. 250 ust. 4 KAS w zw. z art. 250 ust. 1-3 KAS wskazuje, że w przypadku funkcjonariuszy Służby Celnej i Służby Celno-Skarbowej ustawodawca zdefiniował dwie niezależne od siebie podstawy otrzymania odprawy (wspólna jest tylko podstawa ich naliczania): 1) odprawę emerytalno-rentową oraz 2) odprawę należną w związku ze zwolnieniem ze służby, spowodowanej likwidacją lub reorganizacją jednostki, (prawo zwolnionych ze służby funkcjonariuszy do otrzymania odprawy, jako pierwszy w kraju potwierdził: Sąd Rejonowy w Szczecinie IX Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w wyroku z dnia 16 października 2020 r. o sygn. akt: IX P 28/20, a następnie Sąd Rejonowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 22 października 2021 r., sygn. akt: IV P 179/20), co ważne w przypadku służb mundurowych odprawa traktowana jest jako gratyfikacja za wieloletnią służbę, tak. m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2015 r., sygn. akt: I PK 1/15 ocenił odprawę należną zwolnionemu ze służby oficerowi Wojska Polskiego, podobna konstrukcja prawna znajduje się w pragmatykach służbowych m.in. w: 1) art. 114 i 115 ustawy o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r., poz. 360 z późn. zm.), 2) art. 118 i 119 ustawy o Straży Granicznej z 12 października 2020 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 305 z późn. zm.), 3) art. 60 ust. 2 pkt 6, art. 128, art. 129, art. 130 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. z 2020 r., poz. 27 z późn. zm.), 4) art. 88 i art. 19 ust. 2 pkt. 7 ustawy o Służbie Funkcjonariuszy

Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskiego (Dz.U.2020.1221 t.j. z dnia 9 lipca 2020 r.), 5) art. 96, art. 97 i art. 64 ust. 1 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1921 późn. zm.), 6) art. 80 ustawy o Straży Marszałkowskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1940 z późn. zm.), 7) art. 187 ustawy o Służbie Ochrony Państwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 384 z późn. zm.), 8) art. 98, art. 99 i art. 43 ust. 3 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1123 z późn. zm.), 9) art. 96 ust. 2, art. 99, art. 100 ustawy o Służbie Więziennej (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 848 z późn. zm.). Co więcej w wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r. (sygn. akt: I PSKP 64/21) Sąd Najwyższy zauważył, że: tzw. „ucywilnienie” powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za „utratę munduru”, np. niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom, czy też pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio;

5. art. 104 u.s.c. ewentualnie (od dnia wejścia w życie ustawy o KAS 1 marca 2017 r.), art. 179 KAS w zw. z art. 146 ust. 2 i ust. 3 KAS przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że funkcjonariusza Służby Celnej (po przekształceniu *ex lege* Służby Celno-Skarbowej) można zwolnić ze służby na podstawie złożenia przez Dyrektora IAS tzw. propozycji pracy (czynności o charakterze cywilno-prawnym powodującej zwolnienie ze służby na płaszczyźnie prawa administracyjnego), podczas gdy ustawa o Służbie Celnej (art. 104 u.s.c.) i ustawa o KAS (art. 179 KAS w zw. z art. 146 ust. 2 i ust. 3 KAS) zawiera ściśle określone przesłanki na podstawie których można zwolnić funkcjonariusza ze służby i kategorycznie należy ocenić, że nie ma wśród nich przesłanki (złożenia tzw. propozycji pracy), co więcej przed zwolnieniem funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej należało uzyskać opinię - właściwego naczelnika - w stosunku do każdego funkcjonariusza, czego również nie zrealizowano (Państwo Polskie istotnie ma prawo do reformy administracji, ale musi respektować wymogi konstytucyjne, zapewnić realizację praw nabytych i ustalić odpowiedni okres dostosowawczy, tak. m.in. na kanwie art. 2 Konstytucji RP rozstrzygnął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 19 listopada 1996 r., sygn. akt: K 7/95, OTK ZU nr 6/1996, poz. 73);

6. art. 165 ust. 7 w zw. z art. 165 ust. 3 ustawy wprowadzającej KAS przez błędną wykładnię i ustalenie *a priori*, że na gruncie ww. przepisów Dyrektor IAS we Wrocławiu mógł powódce - funkcjonariuszowi Służby Celnej (następnie Służby Celno-Skarbowej) złożyć „odpowiednio” propozycję pracy, w sytuacji gdy prawidłowa wykładnia oznaczonych przepisów wskazują, że znamię „odpowiednio” należy rozumieć przez pryzmat wykładni przeprowadzonej przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach w postanowieniu z dnia 20 marca 2018 r. (sygn. akt: IV SA/GI 887/17) a mianowicie, skoro 1 marca 2017 r. ustawodawca uznał, że funkcjonariusz Służby Celnej (z mocy prawa) spełnia wszystkie przesłanki aby stać się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej, to nie ma żadnych racjonalnych powodów aby zaledwie 3 miesiące później, funkcjonariusz był zwalniany ze służby przez złożenie mu tzw. propozycji pracy, zatem znamię „odpowiednio” należy rozumieć w ten sposób, że do dnia 31 maja 2017 r. Dyrektor IAS był zobligowany do przedłożenia odpowiednio: 1) funkcjonariuszom propozycji służby, a 2) pracownikom - propozycji pracy, co więcej o tym, że zwolnienie ze służby czy też pracy przez nie złożenie do dnia 31 maja 2017 r. żadnej propozycji bez uzasadnienia, jest niezgodne z prawem, wypowiedział się m.in.: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 lipca 2020 r. (sygn. akt: III PK 31/19), oraz Sąd Okręgowy w Częstochowie, w wyroku z dnia 25 maja 2018 r. (sygn. akt: IV Pa 115/18), przez pryzmat analogii, niezgodne z prawem jest złożenie propozycji pracy powodującej zwolnienie ze służby bez uzasadnienia;

7. art. 174 ust. 1 i art. 174 ust. 9 ustawy KAS w zw. z art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej w każdej chwili może otrzymać propozycję pracy w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych albo w jednostce organizacyjnej KAS. Z kolei przyjęcie propozycji przez funkcjonariusza oznacza, że dotychczasowy stosunek służby przekształca się w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę. Zatem w art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS została uregulowana tożsama propozycja pracy dla funkcjonariusza jak ta określona w art. 174 ustawy KAS. Z tym, że Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze całkowicie nie zauważył, obowiązywania normy art. 174 ust. 9 KAS, a mianowicie stosunek służbowy funkcjonariusza, który odmówił przyjęcia propozycji, o której mowa w ust. 1,

nie ulega zmianie. W efekcie tzw. propozycja pracy opisana w art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS powodowała całkowicie odmienne skutki prawne niż propozycja pracy określona w art. 174 ust. 1 KAS. Zaznaczam, że na gruncie art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS od momentu złożenia tzw. propozycji pracy przez Dyrektora IAS do dnia 31 maja 2017 r. funkcjonariusz wiedział, że zostanie zwolniony ze służby, bez uzasadnienia (w przypadku przyjęcia tzw. propozycji pracy - w danym dniu, w przypadku odmowy przyjęcia stosunek służby ulegał zakończeniu w dniu 31 sierpnia 2017 r.). Znamienny jest fakt, że na zwolnienie ze służby funkcjonariusz nie miał żadnego wpływu. Na gruncie prawa administracyjnego tzw. propozycję pracy uregulowaną w art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS można rozpatrywać jedynie jako wadliwą decyzję administracyjną o zwolnieniu ze służby (bez jakiegokolwiek uzasadnienia);

8. naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia (art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c.), a to:

1. art. 228 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c., mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, przez wybiórcze odniesienie się w uzasadnieniu rozstrzygnięcia do: uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 1 lipca 2019 r. (I OPS 1/19), oraz nie odniesienie się w uzasadnieniu rozstrzygnięcia do: a) uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r. (sygn. akt: III PZP 7/19, b) wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2020 r. (sygn. akt: II PK 16/19, LEX nr 3075156), a także wyroków sądów powszechnych: c) prawomocnego Wyroku Sądu Rejonowego w Legnicy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 marca 2020 r. (sygn. akt: IV P 105/19), d) prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 listopada 2021 r. (sygn. akt: IV Pa 71/21) e) wyroku Sądu Rejonowego Szczecin Centrum w Szczecinie IX Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 sierpnia 2020 r. (sygn. akt: IX P 352/19), które bezpośrednio wskazywały, że przepisy reformujące (*de facto* likwidujące Służbę Celną) nie spełniają standardu zgodności z Konstytucją RP, zawierają ewidentne luki prawne, a ustalenie słusznych praw zwolnionych funkcjonariuszy wymaga bezpośredniego zastosowania przepisów aktu prawnego o najwyższej mocy prawnej (art. 8 Konstytucji RP), a także stosowania

wykładni prawa *per analogiam*. Opisane rozstrzygnięcia sądów, zapadłe na kanwie likwidacji Służby Celnej obligowały Sąd do przeprowadzenia głębokiej analizy i ustalenia czy przepisy art. 165 ust. 3 ustawy wprowadzającej KAS i art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS (choćby w kontekście oceny art. 174 ust. 10 KAS dokonanej przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. o sygn. akt: III PZP 7/19) a także: konstrukcja art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej K.A.S w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy wprowadzającej KAS są zgodne z art. 2, art. 7, art. 8, art. 32, i art. 60 Konstytucji RP, czego Sądy I i II instancji całkowicie w swoich rozważaniach zaniechały;

2. art. 228 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. w zw. z art. 365 § 1 k.p.c., przez błędne ustalenie, że tzw. przekształcenie stosunku służby w stosunek pracy (art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy wprowadzającej KAS) stanowi jednolity proces, a funkcjonariusze formacji mundurowej nie zostali zwolnieni ze służby, podczas gdy Sąd Najwyższy na mocy uchwały z dnia 19 lutego 2020 r. (w sprawie o sygn. akt: III PZP 7/19) nakazującej wydanie świadectwa służby zwolnionym ze służby funkcjonariuszom, w wyniku tzw. przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy, jednoznacznie wskazał, że stosunek służby jest stosunkiem administracyjno-prawnym, a stosunek pracy - jest stosunkiem cywilno-prawnym, i w ramach tzw. przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy dochodzi do zwolnienia funkcjonariusza ze służby i w następnym kroku nawiązania stosunku pracy (są to dwa odrębne etapy powiązane jedynie czasowo), co ważne funkcjonariusz nie miał żadnego wpływu na zwolnienie ze służby, ponieważ zdecydowała o tym czynność Dyrektora IAS tj. złożenie funkcjonariuszowi formacji mundurowej do dnia 31 maja 2017 r., tzw. propozycji pracy (czynności cywilno-prawnej mającej bezpośredni wpływ na zakończenie stosunku służby - stosunku administracyjno-prawnego), miał jedynie wpływ na nawiązanie stosunku pracy;

3. art. 227 k.p.c. w zw. z 368 § 1² k.p.c. w zw. z art. 381 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i pominięcie dowodu z dokumentu - świadectwa służby E. W. - sprostowanego przez Dyrektora IAS w dniu 29 października 2021 r. na skutek prawomocnego Wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia IV Wydział

Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 września 2021 r. (sygn. akt: IV P 769/21). Gdy tymczasem oznaczony dokument ma kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i potwierdza, że E. W. w ramach konstrukcji art. 165 ust. 7 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy wprowadzającej KAS została zwolniona ze służby. Sąd II instancji nie zauważył, iż Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia we Wrocławiu nakazał sprostowanie świadectwa służby powódki (funkcjonariusza z 26 letnim stażem służby) zasadnie kierując się wykładnią przepisów prawa przeprowadzoną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2022 r. (sygn. akt: III PZP 7/19). Poza tym powódka mogła skorzystać z ww. dowodu dopiero na etapie postępowania odwoławczego;

4. w przypadku nie uznania za zasadne zarzutów opisanych w pkt. I pkkt 1-4 i przyjęcia przez Sąd Najwyższy, że zgodne z przepisami prawa (w tym: Konstytucji RP, ustawy o Służbie Celnej, ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej), było przeniesienie funkcjonariusza z jednej formacji mundurowej (Służby Celnej) do drugiej (Służby Celno-Skarbowej) - z mocy prawa, zarzucam wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 398³ § 1 pkt. 1 k.p.c.), a to:

1. art. 171 ust. 2 ustawy wprowadzającej KAS w zw. z art. 250 ust. 4 KAS w zw. z art. 250 ust. 1-3 KAS przez ich niewłaściwe zastosowanie, gdy tymczasem ww. przepisy stanowią podstawę prawną do wypłaty powódce odprawy. Sygnalizując, że funkcjonariusze Służby Celnej z mocy prawa w dniu 1 marca 2017 r. stali się funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej (przy czym, do okresu służby w nowo utworzonej formacji mundurowej wlicza się na mocy art. 171 ust. 2 ustawy wprowadzającej KAS dotychczasowy okres służby w Służbie Celnej), a następnie w wyniku drugiego etapu reformy, E. W. została zwolniona ze służby bez uzasadnienia (w formie czynności Dyrektora IAS we Wrocławiu) ponieważ otrzymała jedynie tzw. propozycję pracy, w strukturach Izby Administracji Skarbowej we Wrocławiu, (która *de facto* stanowiła ułomną decyzją o zwolnieniu ze służby - bez żadnego uzasadnienia), zatem odprawa powinna być obliczona i wypłacona na podstawie art. 250 ust. 4 KAS w zw. z art. 171 ust. 2 ustawy wprowadzającej KAS (przez brak jakiegokolwiek uzasadnienia zwolnienia ze służby - powódka przypuszcza, że

została zwolniona ze służby na skutek reorganizacji jednostki organizacyjnej - redukcji etatów dla funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej);

2. art. 174 ust. 12 KAS przez jego niewłaściwe zastosowanie, gdy tymczasem oznaczony przepis wszedł w życie dopiero dnia 1 stycznia 2018 r. zatem blisko 7 miesięcy od czasu zwolnienia E. W. ze służby i nie może mieć żadnego wpływu na realizację słusznego roszczenia powódki - wypłaty odprawy w związku ze zwolnieniem ze służby na skutek zniesienia lub reorganizacji jednostki, (art. 174 ust. 12 KAS w zw. z art. 174 ust. 10 KAS) w ogóle nie dotyczy funkcjonariuszy zwolnionych ze służby przed dniem 1 stycznia 2018 r.).

Z uwagi na powyższe uchybienia:

1. na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. art. 398¹⁶ k.p.c. skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki:

1. E. W., tytułem odprawy kwotę: 38.051,76 zł, wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 1 marca 2017 r. ewentualnie od dnia 1 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty;

ewentualnie, jeżeli Sąd Najwyższy oceni, że w sprawie należy przeprowadzić postępowanie dowodowe w znacznej części:

2. na zasadzie art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. art. 398¹³ § 1 k.p.c. skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowego w Jeleniej Górze VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 marca 2022 r. (sygn. akt: VII Pa 35/21) w całości, a także o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Lubaniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 września 2021 r. (sygn. akt: IV P 29/21) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji;

3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego;

4. zwolnienie powódki od ponoszenia kosztów sądowych w całości, w tym od opłaty od skargi kasacyjnej i kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego;

5. rozważenie możliwości połączenia rozpoznania oznaczonej sprawy ze sprawą o sygn. akt: II PSK 348/21, zawisłą przed wysokim Sądem Najwyższym (która jest oparta na tych samych podstawach faktycznych i prawnych jak sprawa o odprawę E. W.);

6. przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.c. albowiem w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, jak również zachodzi potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa przez Sąd Najwyższy, budzących poważne wątpliwości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Skarb Państwa, reprezentowany przez Izbę Administracji Skarbowej we Wrocławiu wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a także o zasądzenie od skarżącej na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania, w tym na rzecz skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej RP kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powódki wywarła taki skutek, że doprowadziła do uchylenia wyroku Sądu II instancji i przekazania sprawy do ponownego jej rozpoznania.

Uwagi należy rozpocząć od wskazania, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zagadnienie związane z możliwością uzyskania odprawy pieniężnej przez byłego funkcjonariusza Izby Celnej (co w przedmiotowej sprawie stanowi główną oś sporu), który przyjął propozycję pracy w ramach stosunku pracy wskutek ukształtowania nowej struktury organizacyjnej (powołania Krajowej Administracji

Skarbowej w miejsce Służby Celnej, administracji podatkowej i kontroli podatkowej) nie jest zagadnieniem nowym.

W uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. (sygn. akt. III PZP 7/19, OSNP 2020 nr 7, poz. 63), Sąd Najwyższy dokonał wykładni przepisu art. 171 ust. 1 ustawy wprowadzającej KAS (dalej p.w. KAS), wyjaśniając, że przekształcenie w trybie tego przepisu nie jest sytuacją podobną do przekształcenia na podstawie art. 174 ust. 1 ustawy o KAS, gdyż wówczas stosunek służbowy funkcjonariusza, który odmówił przyjęcia propozycji pracy na podstawie umowy o pracę nie ulega zmianie (art. 174 ust. 9 ustawy o KAS; a poprzednio art. 98 ust. 9 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej). W regulacji z art. 171 ust. 1 p.w. KAS sytuacja jest inna. Uwarunkowana jest przede wszystkim wprowadzonymi przez ustawodawcę zmianami w administracji celno-skarbowej na podstawie ustaw przyjętych w 2016 r., które objęły całą służbę celną. Funkcjonariusz, któremu przedstawiono propozycję zatrudnienia i który jej nie przyjął, nie pozostawał dalej w służbie. Wygasał wówczas jego stosunek służbowy (art. 170 ust. 1 p.w. KAS). Wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (art. 170 ust. 3 tej ustawy). Regulacja określa zatem rozwiązania dla dwóch sytuacji. Pierwsza to propozycja zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, a druga to wygaśnięcie stosunku służbowego w przypadku jej nieprzyjęcia. Warunkiem pierwszej jest wola (zgoda) funkcjonariusza na pracownicze zatrudnienie. Natomiast druga, czyli wygaśnięcie stosunku służbowego, następuje z mocy prawa (*ex lege*), gdy funkcjonariusz nie przyjmie propozycji zatrudnienia albo nie złoży oświadczenia w wyznaczonym terminie (art. 170 ust. 1 i 2 p.w. KAS). Oznacza to, że funkcjonariusz ma zasadniczo wpływ tylko na powstanie nowego zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Nie ma zatem wpływu na ustanie stosunku służbowego, który wygasa, gdy odmówi przyjęcia propozycji zatrudnienia pracowniczego. Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że stosunek służbowy nie istnieje dalej, gdy funkcjonariusz przyjmuje propozycję pracowniczego zatrudnienia. W aspekcie dalszego zatrudnienia funkcjonariusz może więc decydować tylko o nawiązaniu stosunku pracy. Dlatego zaznaczyć należy, że stosunek służbowy ulegał wówczas zakończeniu. Taki jest skutek regulacji opartej na wskazanej alternatywie wyboru umowy o pracę bądź wygaśnięcia stosunku służbowego. Odróżnić zatem należy stosunek pracy, który jest stosunkiem prawa

prywatnego (cywilnego) i administracyjnoprawny stosunek służby funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Kierowana do funkcjonariusza propozycja zatrudnienia pracowniczego jest działaniem w sferze prawa cywilnego (prawa pracy). Można założyć, że zawierając umowę o pracę, strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego. Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, iż dochodzi w istocie do zwolnienia z dotychczasowej służby.

W nawiązaniu do powyższego, warto zwrócić uwagę, że w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. (sygn. akt I PSKP 64/21, OSP 2023 Nr 4, poz. 32; z glosą J. Jankowiaka), zaprezentowano wykładnię (koncepcję) przyjmującą, iż funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygaśł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, należy traktować tak samo, jak funkcjonariusza, którego stosunek służbowy wygaśł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby lub odmowy ich podjęcia. Wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom czy też pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio - patrz: S. Płażek: "Przekształcenie" stosunku służbowego celnika w stosunek pracy, Roczniki Administracji i Prawa 2021 Zeszyt specjalny I, Księga jubileuszowa prof. B.M. Ćwiertniaka, s. 387-398; por. też: S. Płażek: Wygaśnięcie stosunków pracy z mocy prawa w administracji publicznej, PiZS 2019 nr 2, s. 22; B. Bury: Sądowa

weryfikacja wygaszania stosunków pracy w sferze administracji publicznej, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2020 nr 3, s. 195; E. Ura: Zatrudnienie funkcjonariuszy w administracji celno-skarbowej po reformie, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2021 nr 4, s. 243).

Powyższe daje podstawę do stwierdzenia, że ustawodawca nie ustanowił wprost regulacji prawnej przyznającej prawo do odprawy pieniężnej w przypadku, w którym funkcjonariusz służby celnej otrzymuje propozycję zawarcia umowy o pracę i ją przyjmuje, decydując się na kontynuowanie zatrudnienia, lecz już nie w ramach służby, ale na podstawie stosunku pracy. Chociaż w tym przypadku mamy do czynienia z wygaśnięciem stosunku służbowego (administracyjnoprawnego), to nie istnieje przepis, z którego wyraźnie wynikałoby przysługiwanie prawa do odprawy pieniężnej. Wobec tego należy przyjąć, że w tej sytuacji mamy do czynienia z wystąpieniem pominięcia prawodawczego, które występuje wówczas, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski, lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych. Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górka: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89). Z treści p.w. KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia, traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł, a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 p.w. KAS. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez

władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzega, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszey" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygaś wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia.

W ocenie Sądu Najwyższego, która to wybrzmiała w wyżej zaprezentowanych judykatach, a którą Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela - odprawa w służbach mundurowych ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to dodatkowym uzasadnieniem dla jej wypłaty osobie, która w sposób niezawiniony i wbrew swojej woli służbę tę kończy. W przypadku funkcjonariusza, którego służba na skutek przyjęcia zaproponowanych warunków zatrudnienia na stanowisku w ramach korpusu służby cywilnej uległa zakończeniu i który utracił szereg uprawnień składających się na tzw. "prawo do munduru" konieczne jest zrekompensowanie mu dotychczasowych szczególnych warunków służby związanych z pracą w formacji mundurowej. Dlatego uzasadnione jest odstąpienie od rezultatów wykładni gramatycznej, szczególnie biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę równości w zakresie ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji RP). Należy przypomnieć, że art. 64 ust. 2 Konstytucji RP jest uznaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego podstawą uzasadniającą przyznanie świadczenia funkcjonariuszom (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 maja 2023 r., I PSKP 20/22, niepublikowany i powołane tam orzecznictwo).

Natomiast, jak przyjął Sąd odwoławczy za Sądem *meriti*, zgodnie z orzeczeniami sądów administracyjnych, powołanych w uzasadnieniach wyroków, stosunek administracyjnoprawny przekształcił się w stosunek pracy i nie ma w tym przypadku mowy o formalnym zakończeniu czy konieczności wydania przez organ formalnej decyzji administracyjnoprawnej stanowiącej o zakończeniu tego stosunku (stosunku służby) - co stoi w sprzeczności (w odniesieniu do przekształcenia) z utrwaloną już linią orzecniczą Sądu Najwyższego (wskazaną wyżej). Ponadto, zdaniem Sądów rozstrzygających niniejszą sprawę, w sytuacji zaakceptowania przez powódkę nowej propozycji pracy, nie uzyskała ona prawa do odprawy w świetle art. 170 p.w. KAS, co także jawi się w niezgodzie z koncepcją wykładni przepisów art. 170 p.w. KAS wypracowaną przez Sąd Najwyższy. W związku z tym, z uwagi na

fakt, że Sąd odwoławczy w swoich wywodach w ogóle nie zajął się kwestią co do wysokości odprawy, kierując motywy w stronę braku podstaw po stronie powódki do jej dochodzenia, niezbędne stało się uchylene wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze w celu zbadania, w jakiej wysokości powódce przysługuje świadczenie pieniężne, na podstawie analogicznie stosowanego art. 170 p.w. KAS w związku z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej – w zgodzie z koncepcją wykładni wypracowaną przez Sąd Najwyższy (także w wyroku z 17 października 2023 r., II PSKP 88/22, LEX nr 3615727) oraz ustalenie terminu wymagalności ustalonego ekwiwalentu pieniężnego, z uwagi na wskazanie przez powódkę dwóch alternatywnych terminów.

Na zakończenie należy zaznaczyć, że skarga kasacyjna powódki podlegała odrzuceniu w pozostałej części do zaskarżonego wyroku. Przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia. Interes prawny w zaskarżeniu, określany jako *gravamen*, rozumiany jest – najogólniej rzecz ujmując - jako pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją zaskarżonego orzeczenia. Brak tak rozumianego interesu prawnego prowadzi do odrzucenia środka odwoławczego (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSN 2014 Nr 11, poz. 108; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1997 r., I CKN 57/97, OSNCP 1997 Nr 11, poz. 166). Skarżąca zaskarżyła skargą kasacyjną wyrok Sądu II instancji w całości, podczas gdy w punkcie II tego wyroku Sąd odwoławczy oddalił zażalenie pozwanego, a w punkcie III odstąpiono od obciążania powódki kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej. Zatem rozstrzygnięcie w tym zakresie było dla powódki korzystne, co oznacza, że nie ma ona interesu prawnego w kwestionowaniu tej części rozstrzygnięcia. Skarga kasacyjna w części, w której zaskarża rozstrzygnięcie korzystne dla strony, podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z § 2 k.p.c., ponieważ w tym zakresie jest niedopuszczalna, z uwagi na nieistnienie po stronie skarżącej interesu w zaskarżeniu (tak też postanowienie Sądu Najwyższego 7 września 2023 r., I CSK 3976/22, LEX nr 3603733 i z 15 kwietnia 2019 r., I CSK 525/18, LEX nr 2647555).

W konsekwencji wyżej zaprezentowanych rozważań, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

[SOP]